

bestuurder

jammer dat de commissie vooral trapt in de valkuil van de 'omgekeerde causaliteit': omdat het eindresultaat van een serie handelingen zo teleurstellend is, moeten de handelingen wel onjuist zijn geweest. Dan wordt ineens de deels transparante communicatie van de gemeente over haar voorbereiding verwijtbaar, met als voor de hand liggende aanbeveling meer gesloten te communiceren; zonder dat er enig bewijs wordt aangevoerd waarom dit tot betere resultaten had geleid.

De redeneerlijn had evengoed kunnen zijn: communiceer volledig transparant over alle dilemma's in de voorbereiding. Die laatste aanbeveling lijkt ons in het algemeen zinvoller, zonder dat wij willen claimen dat dit in dit specifieke geval alle problemen had voorkomen.

Dan over het onvermijdelijke offer dat dankzij dit rapport gebracht moest worden. Een aantal boze burgers richtte hun woede op de burgemeester van Haren die mede door haatmails zijn functie neerlegde. Natuurlijk zijn de afzenders zelf verantwoordelijk voor de laakbare inhoud van hun haat-

mails. En natuurlijk is het dom dat elke bestuurder zijn eigen hoofd op het hakblok legt door meteen te roepen dat 'de bevindingen helder en herkenbaar zijn'. Toch kun je er niet omheen dat het rapport en de 'enthousiaste' mediaberichtgeving hierover mede de gang naar het offerblok hebben afgedwongen.

En tenslotte, gaan het rapport en het zoenoffer dat burgemeester Rob Bats met zijn aftreden bracht, nu zorgen voor een veiliger Nederland? Het antwoord is natuurlijk: 'nee!'

Erger nog, uiteindelijk vergroot dit soort offers alleen maar de afstand tussen bestuur en de gewone burger die immers onterecht werd verteld dat het openbaar bestuur faalde. Zoals (onder meer) ons eigen onderzoek telkens weer laat zien: de gemiddelde Nederlander heeft een nuchtere kijk op risico's. Die begrijpt dat ze bij het leven horen en dat het aan het openbaar bestuur is daar redelijk mee om te gaan. Bij redelijke omgang hoort ook dat je soms constateert dat het kalf verdronken is in een put die vooraf niet te voorzien was of niet tegen redelijke kosten te dempen.

Waar moet het heen met de euro?

De gebeurtenissen in Cyprus tonen dat de euro weigert in rustiger vaarwater te komen. De grote vraag is waar de eurozone op afkoerst. Drie perspectieven.

Adriaan Schout is verbonden aan het instituut Clingendael en richtte van daaruit eu-forum.nl op.

door **Adriaan Schout**

De ontwikkelingen rond de euro gaan snel. Soms lijkt het eind van de eurocrisis in zicht: er kwam wat rust nadat president Draghi van de Europese Centrale Bank zei dat hij er alles aan zou doen om de euro te redden. Met het eindeloze kapitaal van de ECB hoeven beleggers niet te vrezen dat landen of systeembanken zullen omvallen. Hierdoor daalden de rentes op Italiaanse en Spaanse overheidsschulden. Intussen lijken maatregelen in Ierland en Portugal te werken. Zelfs Griekse exporten stijgen weer. Maar na de Italiaanse verkiezingen lijkt de euro weer minder zeker, terwijl de staatsschuld in dat land oploopt tot 130 procent. Ook de Franse staatsschuld stijgt, naar 95 procent. En Spanje moet uitstel van de hervormingen aanvragen. Helaas is Nederland eveneens een zorgenkindje met negatieve groei en torenhoge schulden. De eurocrisis wordt nu nog concreter door de ontwikkelingen op Cyprus. Er zijn meer redenen tot zorg. Het Verenigd Koninkrijk, onze traditionele vriend binnen de EU, staat liever op grotere afstand daarvan. Ook is de positie van Nederland tussen de zeventien eurolanden flink in gevaar door het politiek gewicht van de zuidelijke lidstaten onder leiding van Frankrijk, Italië en Spanje. Intussen wil de Europese Commissie de economische regering van de EU worden met een zwaardere rol voor het Europees Parlement. Het antwoord was de roep om een referendum in Nederland over de sluipende europeanisering. Hoopgevend zijn de nieuwe, strakkere begrotingsregels. In het voorjaar dienen ze hun begrotingen en economische plannen aan Brussel voor te leggen. Echter, het kon wel eens een tijger zonder tanden blijken: Italië zit in een politieke crisis en Frankrijk draait met hervormingen. Hoe zal het verder gaan met de euro? Het eerste scenario is waar optimisten op hopen: de eurozone wordt als Duitsland. Vanaf het begin van de eu-

ro ging de strijd tussen het Franse centrale bankmodel en het Duitse. De Franse bank drukte makkelijk geld bij als het economisch tegenzat, zodat hervormingen in de reële economie vermeden werden. De Duitse centrale bank heeft daartegen altijd gevochten. Het verklaart de Duitse concurrentiekracht. Met de strakkere regels leken de zuidelijke landen 'het noorden' ingetrokken te worden. De probleemlanden moesten dereguleren, belastingen innen en begrotingsplannen uitvoeren zonder monetaire financiering. Eerst het zuur dan het zoet. Bij dit scenario hoort een beperkte politieke unie waarin 'Brussel' het nationale economisch beleid toetst op realisme. De ECB houdt een bescheiden rol omdat landen niet uitgekocht hoeven te worden. Overheden moeten vooral zelf opletten. De optimisten hopen dat over vijf jaar de lidstaten uit de problemen zijn, vooral omdat de wereld-economie dan wel weer zal zijn aangetrokken. Dit scenario wordt evenwel steeds minder waarschijnlijk. Het tweede scenario, behelst een veel zwaardere politieke unie. Het is duidelijk dat weinig lidstaten klaar waren, noch zijn, voor de euro door hun ineffektieve en corrupte besturen. Omdat bezuinigingen en hervormingen weerbarstig kunnen zijn, moet de EU bijspringen met sociale programma's en een veel actievere begrotingscontrole om te monitoren dat landen toch hervormen ondanks uitstel. Dit vergt een politieke unie met een Europese Commissie die beschikt over grote budgetten en een politieke ECB die waakt over werkgelegenheid. De regel dat landen zelf hun overheidsfinanciën bewaken, geldt in dit scenario niet meer. Omdat er meer op EU-niveau wordt besloten, zal het Europees Parlement meer macht krijgen. Dit is dan ook het model dat de Commissie heeft voorgesteld. Het is nog steeds een optimistisch scenario, omdat hervormingen en bezuinigingen haalbaar worden geacht. Maar de aanpak is 'zuidelijk': landen worden niet afgeknepen, maar politiek begeleid door sterkere Europese instellingen.

Dit scenario is echter evenmin aanneemelijk. Want het vraagt verdragsaanpassingen en daarvoor zijn (kansloze) referenda nodig. Daarnaast is het twijfelachtig of Italië en Frankrijk met zachte hand komen tot hervormingen. Ook bestaat er een reëel gevaar dat de eurozone, met de sterke 'zuidelijke' invloed, een Frans signatuur krijgen. Hiermee zijn we dan meteen bij het laatste scenario: de ECB heeft haar onafhankelijkheid verloren en het economische model krijgt het gevreesde Franse karakter. Hiertegen heeft Nederland zich altijd verzet.

De eurocrisis dwingt tot machtsverschuivingen in de EU. Europese instellingen worden belangrijker. Dit is niet erg, maar het gevaar bestaat dat ze van karakter veranderen omdat de instellingen minder koersen op het Duitse model. Nederland moet goed op zijn tellen blijven passen, zodat we niet in een scenario terechtkomen dat we niet willen.